

HANGON LINTUASEMAN TOIMINTAKERTOMUS 1995

Petro Pynnönen

Haliaksen 17. toimintavuosi oli aseman historian aktiivisin. Asemalla oli lähes jatkuva miehitys ajalla 23.3. - 7.12.. Miehitysvuorokausia kertyikin ennätyskelliset 269. Mukavaa on havaita nuorten Tringalaisten löytäneen aseman, joten Haliaksen tulevaisuus näyttää valoisalta. Asemalla käyneistä 84:stä henkilöstä 17 kuuluu ns. Tringan nuorisosaostoon.

Halias osallistui toisena peräkkäisenä vuotena yhteiseurooppalaiseen muuttolintututkimusprojektiin, ns. "Eurooppa-Afrikka" -projektiin. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Euroopassa pesivien laululintujen tärkeimpiä levähdysalueita. Koska pelkkä rengastus ei tuota tähän riittävää tietoa, projekti pyrkii selvittämään lintujen lähtöalueita tarkoin mittauksin. Oletus onkin, että esimerkiksi lintujen siipikaavio vaihtelee alueellisesti, ja tätä oletusta käyttäen voidaan selvittää, minkä alueen linnut muuttavat minkäkin alueen läpi. Haliaksen pohjoisen sijainnin vuoksi mitta-aineisto onkin, muiden suomalaisten kohteiden tavoin, projektille erinomaisen arvokasta. **Anssi Vähätalo** toimi ansiokkaasti projektivastaavana Haliaksen osalta.

Viimevuotiseen tapaan jatkuivat elokuussa myös kaksi "Eurooppa-Afrikka" -projektin oheistutkimusta, **Solveig Roosin** pajulintujen muuttosuunnistautumiskokeet ja **Sanna Kokkosen** kerttujen habitaatinvalintaa koskeva tutkimus. Solveigin gradu tarkastettiin ja hyväksyttiin Helsingin yliopistossa joulukuussa. Sveitsiläinen **Michael Schaub** tutki elokuussa verikokein ruokokerttusen ja lehto-

kertun rasva-aineenvaihduntaa. Normaali vakiohavainnointi ja -rengastus hoidettiin vakiintuneeseen tapaan.

Lintuvuotena vuosi oli antoisa. Asemalle uusia lajeja havaittiin kolme: punapäälepinkäinen, luhtakana ja nunnatasku. Syksyllä monien vaelluslintujen, etenkin pähkinähakin ja -nakkelin, liikehdintä oli upeaa seurattavaa, ja monien muidenkin lintulajien muutot olivat ennätyskellisiä.

Kevätkauden päämiehittäjät:

Aatu Vattulainen	90 vrk
Seppo Niiranen	36
Petteri Mikkola	27
Lauri Holländer	21
Petro Pynnönen	19
Matti Saarinen	14
Kati Könönen	12

Syyskauden päämiehittäjät:

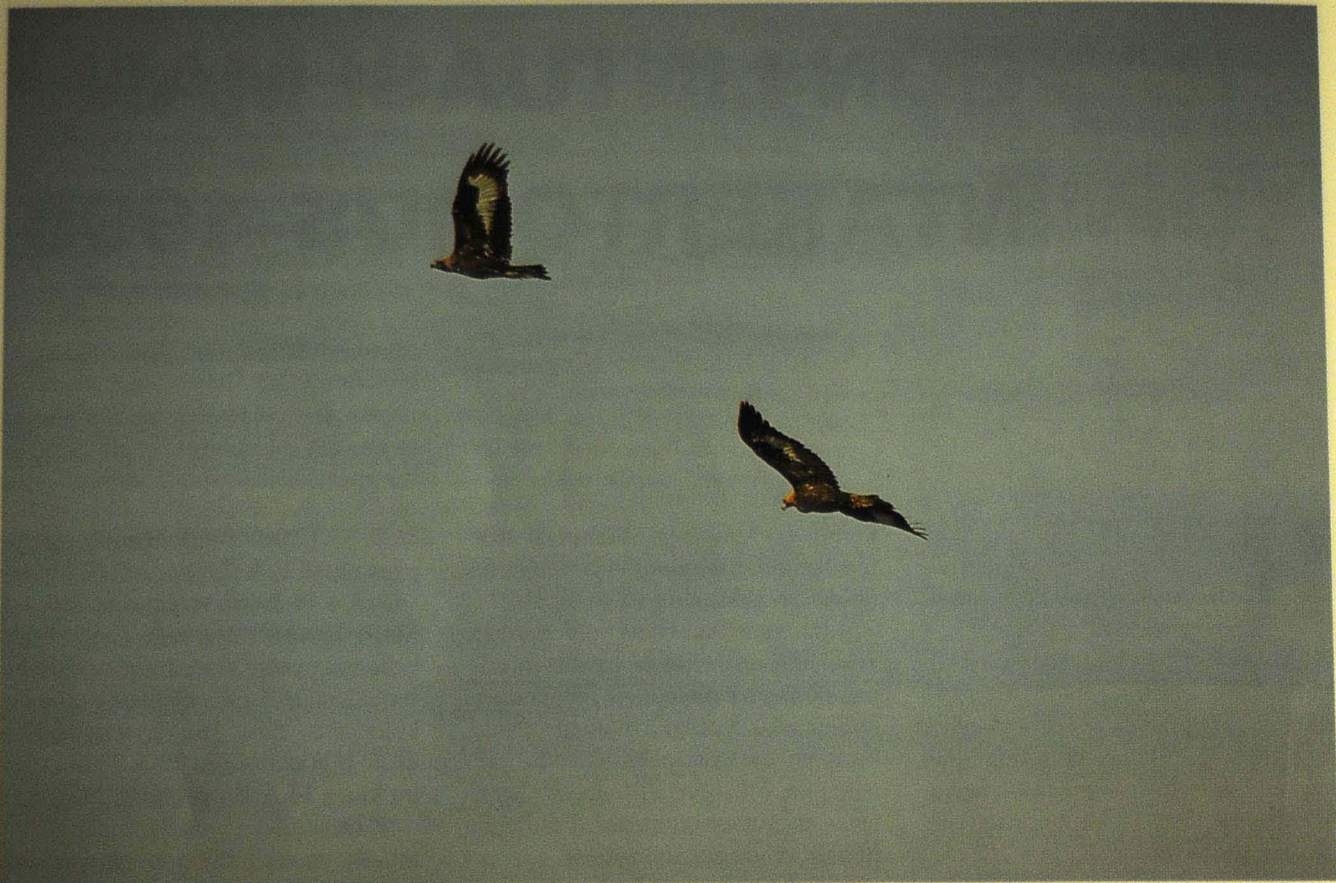
Aatu Vattulainen	152 vrk
Petro Pynnönen	45
Seppo Niiranen	41
Jarmo Ruoho	35
Hannu Holmström	32
Sanna Kokkonen	24
Solveig Roos	24
Matti Lehti	23
Lauri Holländer	23
Kari Soilevaara	21
Kati Könönen	21
Jonne von Hertzen	20

Talvella asemalla ei ollut varsinaisia miehitysjaksoja satunnaisten viikonloppuvierailujen lisäksi. Ajanjakson 1.1.-19.2. parhaita havaintoja olivat jänkäkurppa **21.1.**, huuhkaja **22.1.**, ja silkkiuikku **18.2.** Ensimmäiset muuttolinnut tulivat jo helmikuun puolella, haahkoja muutti **19.2.** 11 ja

26.2. jo 124m. Tuolloin myös merimetsoja a8 E, kaksi paikallista koira-suiveloja ja kaksi muuttavaa kiurua. Maaliskuussa asemalla vierailtiin kahdesti ennen yhtenäisen miehityksen alkua 23.3.. Maaliskuun parhaita: kulorastas **6.3.** 1m, kyhmyhaahka **26.3.** 1/ p, pulmunen **29.3.** 354m, tunturikiuru **30.3.** 1m ja ruokki **31.3.** 1m.

Kevääntulo viivästyti maaliskuun lopulla, mutta huhtikuun alkupäivinä alkoi hieman tapahtua. **1.4.** muuttivat ensimmäiset valkuposkihanhet 4m ja kiuruja 291m. **2.4.** oli merimetoilla 152m ja kangaskiuruilla 7p11m meno päällä. Haahkamuutto sen sijaan oli jäidenpuutteen vuoksi vaisua, parhaaksi noteeraukseksi jäi 4158m **4.4.** Ensimmäinen tiira havaittiin jo **14.4.** Valkuposkihanhet yllättivät **21.4.**, muutolla havaittiin 363+116 todennäköistä. Tämä olikin antiarktika-aseman kevään paras noteeraus. Huhtikuun harvinaisuuksista vastasivat **18.4.** avosetti 1m ja **30.4.** muuttohaukka 1m.

Toukokuun alku oli vielä melko rauhallista aikaa, havaittiin sentään muuttohaukka 2-kv p **3.5.** ja kyhmyhaahka 1/ m **9.5.**, mutta kahdenkymmenennen päivän tienoilla repesi. Eräs kovista havainnoistaan tunnettu saari Porvoon maalaiskunnasta ei arvannut millaiseen myllytykseen joutui haastaessaan Haliaksen pinnas-kabaan **20.5.** Ilma niemellä oli mitä otollisin hyvälle lajipäivälle, ja niinpä aseman uusi yhden päivän lajiennätys on tätä nykyä 112 lajia! Mukavimmista mainittakoon ruovikon reunasta ponkaissut kaulushaikara, paikallinen pikkukajava ja muuttava harmaasorsa. Ero arktikasaarenakin tunnettuun

Maakotkia *Aquila chrysaetos* nähtiin syksyn aikana kohtalaisesti. Kuvassa kaksi nuorta lintua.

© Petro Pynnönen, 26.10.1995.

Kummelskäriin venähti tyylikkäästi 48 lajiin! Siitä on paha pistää paremmaksi.

Tämän jälkeen jatkunut lämmin virtaus toi Suomeen runsaasti kaakkoisia lintuja. Haliaksella havaittiin ”indikaattorilajeina” touko-kesäkuussa mm.: 8 turkinkyhkyä, 5 turturikyhyä, 10 viitakerttusta, 22 luhtakerttusta, 5r idänuunilintua, 5 kuhankeittäjää... Piristystä arkeen toivat mm. a12 kattohaikaraa **23.5.**, ristisorsapoikue 1/1 + 11pull **24.5.** ja mustatiira **27.5.**, mutta varsinainen vipinä asemalla kävi kuunvaihteessa, jolloin lähes päivittäin havaittiin jotain kivaa. **29.5.** stajareita viihdytti pihapuissa hetken ”stajailnut” punapäälepinkäiskoiras, **31.5.** rengastettiin sepelsieppo, **1.6.** viitasirkkalintu 1r, **2.6.** ruisräikkä 1Ä. **3.6.** istuskeli mustaotsalepinkäinen hetken samoissa pihapuissa kuin punatukkainen sukulaisensakin vain muutamaa päivää aiemmin. Lopukesäkuu olikin sitten rauhallisempaa. Erikoista oli urpiaisen pesinnän varmistuminen. Pesintä kuitenkin

epäonnistui oravan tuhottua pesän. Kahlaajien syysmuutto oli kuun puolivälistä alkaen jo selvästi käynnissä, esim **14.6.** mustaviklo 17m SW, **20.6.** suosirri 1p ja punakuiiri **21.6.** 1m W. Harmaasorsakoiras vietti juhannusta Gäsörsuddenin riutalla. ”Virallinen” Haliaksen kevätkausi (1.1.-30.6.) päättyi komeasti **30.6.** koirasvirtäväs-täräkin lähtiessä niemeltä NE.

Kevään jälkeen Haliaksella alkaa syksy (1.7.-31.12.), joten kesälomalusta asemalla ei tule mitään. Heinäkuussa häiritsevänä tekijänä ovat myös linnut, jotka ovat jo kovasti tekemässä matkaa etelää kohti. Monen kahlaajan päämuutto tapahtuu usein heinäkuun aikana, samoin esim. naurulokin, lapintiiran ja tervapääskyn, joten heinäkuiset stajarit ovat jatkosakin kysyttyä tavaraa. Yhtenäinen rengastus alkoi heinäkuun puolivälissä jatkuen marraskuulle. Mukavia kesähavaintoja olivat mm. **3.7.** lapasotka 6/ m, sepelhanhi **10.7.** 2p ja **28.7.** 1p, **12.7.** keltahemppo 2m ja **15.7.** ampuhaukka 1m. Syksyn ainoa(!) karikuk-

ko havaittiin **21.7.**. Tiiraja muutti **17.7.** 615 ja **20.7.** 664, tervapääskyjä **23.7.** 410m.

Ensimmäinen pähkinähakki kävi kääntymässä **23.7.** niemen yllä, ja tämän jälkeen niitä havaittiin lähes päivittäin marraskuun puoliväliin asti. Elokuussa hakkivaellus oli hurjinta mitä aseman historian aikana on nähty. **27.8.** muutti 1109 ja **28.8.** peräti 2022 tikarinokkaa 112 parvessa länteen. Syksyn suurimmassa hakkiparvessa oli 160 lintua. Vaellus jatkui pienen hiipumisen jälkeen melko voimakkaana vielä syys-lokakuussa, vielä **11.10.** muutti 331 hakkia. Syksyn yhteisumma 10887m116p, rengastettuja 255.

Urpiaisen ja viitakerttunen pesivät ensi kertaa onnistuneesti aseman alueella, tästä kertovat verkkoihin tupsahtaneet siipisulkiaan kasvattavat nuoret linnut. Elokuussa Halias oli koko ajan täysmiehitetty, ”Euro-Afrikka” oli täydessä vauhdissa ja lintu liikkui hyvin ja kävi pyydykseen. Merimetsot esittivät komeita muuttoja

kuun puolivälissä, **14.8.** muutti 536 ja **15.8.** 429. Syksyn yhteisumma 5454m269p kertoo lajin mukavasta runsastumisesta Suomenlahdellakin. Luhtakana yllätti **24.8.** aamun ekalla rundilla olleen rengastajan hyppäällä rengastuspolulta koivun oksalle kurkkimaan! Hieman piti hieroa aamu-unisia silmiään, ennenkuin vuoden toinen asemanpinna alkoi tuntua todelliselta. **25.8.** muutti nummikirvinen ja paikallisena oli kaksi riutatiiraa.

Syyskuu oli tuttuun tapaan vilkas hyvine muuttopäivineen. **5.9.** muutti 292 varpushaukkaa, **15.9.** 3900 Anasorsaa, **30.9.** 1466 kurkea, syksyn kurkisumma 5420m. **18.9.** alkoi ”kaikkien sittavaellusten äiti” ensimmäisen pähkinänakkelin painaltaessa suoraan SW. **28.9.** nähdyt 17m nakkelia tuntui jo hurjalta, mutta tämä olikin vasta alkusoittoa. Varsinainen päämuutto tapahtui 8.-12.10., jona aikana havaittiin 352m5p, parhaan päiväsumman ollessa 123m/47a **12.10.** (15r). Linnut tulivat tavallisimmin puita pitkin ha-

vainnointibunkkerin lähistölle, josta nousivat taivaalle häviten merelle niin kauas kuin näkyi. Muutamat parvet menivät kuitenkin korkealla taivaalla suoraviivaisesti länteen. Tällaiset parvet olivatkin erittäin vaikeita havaita. Parhaimmillan bunkkerin yllä oli neljän ja kymmenen linnun parvet yht' aikaa näkyvissä. Viimeiset nakkelit havaittiin jo 30.10. (6m). Syksyn yhteisumma käsittämättömät 716m30p, näistä 69 rengastettiin. Harvinaisuuksia näkyi runsaasti: ruostesorsa **9.9.**, keräkurmitsa yömuutolla **13.9.**, punajalkahaukka **14.9.** 1'm ja **16.9.** 1'p, isokirvinen 1m ja yömuuttava kaulushaikara **21.9.**, leveäpyrstökihu 1p **24.9.** ja nummikirvinen 1m **29.9.**

Lokakuu on Haliaksen kiireisintä aikaa. Kuusi-, sini- ja talitiaisvaellukset olivat kovia jopa Haliaksen asteikolla, hömö- ja etenkin pyrstötiaisen sen sijaan vaisuja. Tiaisten syksyn muutosummaa: kuusitiainen 26 000, sintiainen 23 000, talitiainen 15 000, hömötiainen 700 ja pyrstötiainen 65. Lokakuun kolmas ja neljäs jäivät ha-

vainnoitsijoiden mieliin hurjina tiaispäivinä, **3.10.** muutti 8 700 tiaista, näistä 3550 sinitiaista, 2480 talitiaista ja 2 450 kuusitiaista. **4.10.** muutti 11 000 tiaista, joista peräti 4 700 sinitiaista, 3 950 kuusitiaista ja 2 385 talitiaista. Rengastuksia em. päivinä kertyi 1 425 ja 1 021. Muista vaelluslinnuista puukkiopijät, punatulkut ja närhet olivat kohtalaisesti liikkeellä, mutta esimerkiksi pöllöt ja tikat olivat kortilla. Hyviä muuttoja: **3.10.** kangaskiuru 73m, (syksyn sigma 275m5p), **8.10.** merihanhi 412m, **10.10.** varpushaukka 300m, **11.10.** naakka 1 299m, **26.10.** punatulkku 1541m. Erikoisuuksia näkyi runsaasti: **5.10.** isokirvinen 1m, **10.10.** lyhytnokkahanhi 1m, **15.10.** koppelo 1m ja tunturikiuru 3m, **19.10.** autokentällä seikkaili komea vanha koiras nunnatasku, **27.10.** hippiäisuunilintu 1p.

Marraskuussa meno rauhoittui, vain rastaat jaksoivat yrittää. Mukavia olivat mm. pikkukajava 1m **8.11.**, valkoselkätikka 1p **12.11.**, tunturikiuru 1m **14.11.**, syksyn ainoa taviokuurna

Tiaiset ovat kansoittaneet aseman verkot ja pitävät rengastaja Kari Soilevaaraa kovilla. Kädessä tutkittavana pähkinänakkeli *Sitta europaea*. © Matti Lehti, syksy 1995.

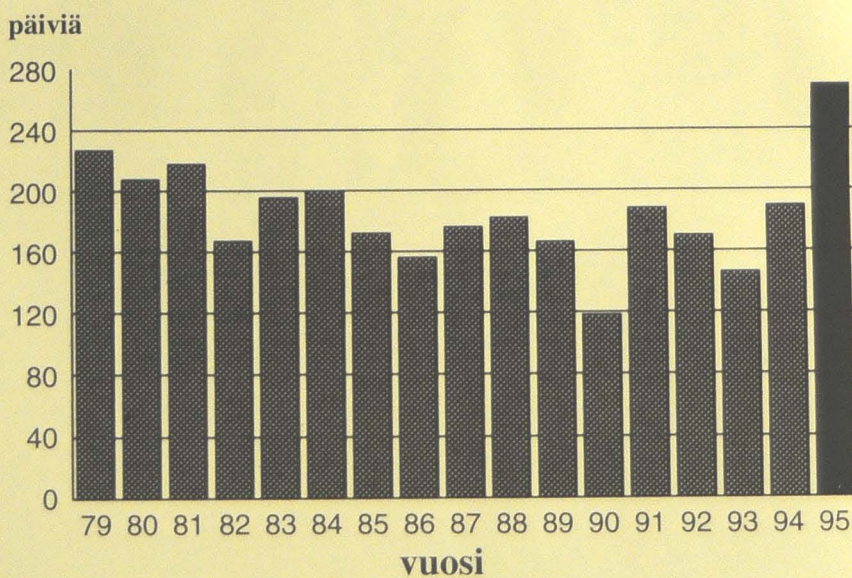
Huuhkaja *Bubo bubo* seikkaili aseman alueella syksyllä ja piti niemen jäniskantaa kauhun vallassa.
 © Petro Pynnönen, 3.11.1995.

Ip **15.11.** ja /5 allihaahkaa **30.11.**. Vitkuttelijoita havaittiin seuraavasti: hernekerttu **30.10.**, lehtokerttu ja metsäkivinen **2.-3.11.**, merihanhi **5.11.**, kaksi laulurastasta **3.12.** sekä kangaskiuru ja mustapääkerttu **5.12.**

Kiitokset

Suomen kulttuurirahaston apurahan turvin rengastajille ja havainnoijille voitiin maksaa päivärahaa. Halias kiittää kaikkia vuoden aikana käyneitä havainnoijia ja rengastajia työpanoksestaan. Yhteistyö Vapaasatama oy:n kanssa sujui kitkatta. Kiitos myös muille asemaa tukeneille tahoille. **Matti Lehti** hoiti jälleen aseman tietokoneasiat tyylikkäästi, siitä kiitos.

Tue Haliasta. Maksa asemamaksusi (50 mk) tai tee lahjoitus aseman pankkitilille: Merita 101440-11902. Kiitos!

Hangon lintuaseman miehitys vuosina 1979-1995

Lajit 1996:

Gavarc	ful	Crecre	Areint	Apuapu	lus	Musstr	mon
ste	mar	Grugru	Phalob	Jyntor	Phooch	Ficpar	Carchl
Podcri	Sommol	Haeost	Stecus	Drymar	pho	hyp	car
gri	spe	Recavo	pom	Piccan	Saxrub	alb	spi
aur	Polste	Chadub	Larmin	Denleu	Oenoen	Panbia	can
Phacar	Clahye	hia	rid	min	ple	Aegcau	mea
Ciccic	Melnig	mor	can	maj	Turner	Parmon	hor
Botste	fus	Pluapr	arg	Pictri	pil	cri	Serser
Ardcin	Buccla	squ	mar	Erealp	phi	ate	Loxleu
Cygolo	Merser	Vanvan	Ristri	Lularb	ili	cae	cur
cyg	mer	Calcan	Stecas	Alaarv	vis	maj	pyt
col	alb	alb	san	Riprip	Acrsch	Siteur	Carery
Ansfab	Perapi	uta	hir	Delurb	sci	Cerfam	Pinenu
ans	Halalb	tem	aea	Hirrus	ris	Oriori	Pyrpyr
alb	Ciraer	fer	Chlnig	Anttri	dum	Lansen	Coccoc
bra	Accgen	alp	Alctor	pra	Locnae	col	Callap
Bracan	nis	Phipug	Cepgry	pet	flu	exc	Pleniv
ber	Butbut	Lymmin	Colliv	cer	Hipict	min	Embcit
leu	lag	Galgal	pal	cam	Sylnis	Gargla	hor
Tadtad	Aqchr	Scorus	oen	nov	cur	Picpic	rus
fer	Panhal	Limlap	Strtur	Motfla	com	Nuccar	sch
Anapen	Faltin	Numpha	dec	alb	atr	Cormon	
cre	col	arq	Cuccan	cin	bor	fru	yht 226 lajia
pla	sub	Triery	Bubbub	Bomgar	Phydes	nix	
str	ves	tot	Stralu	Cincin	sib	rax	
acu	per	neb	Asiotu	Trotro	col	Stuvul	
cly	Tetrix	och	fla	Prumod	lus	Pasdom	
que	uro	gla	Aegfun	Erirub	pro	mon	
Aytfer	Ralaqu	Acthyp	Capeur	Lussve	Regreg	Fricoe	

Haliaksella vuonna 1995 tavatut lintulajit

Laji	Kevät	Syksy									
Tavi		2	Huuhkaja	1	Laulurastas	1	28	Sinitiainen	1	2924	
Isokoskelo	1		Lehtopöllö	7	Punakylkirastas	1	3	Talitiainen	1	1721	
Sinisuuhaukka		1	Sarvipöllö	17	Pensassirkkalintu	1	1	Pähkinänakkeli		69	
Kanahaukka		10	Suopöllö	1	Viitasirkkalintu	1		Puukiipijä		152	
Varpushaukka	3	423	Helmipöllö	18	Ruokokerttunen	10	61	Pikkulepinkäinen	2	5	
Hiirihaukka		1	Kehräjä	1	Viitakerttunen	5	6	Närhi		9	
Tuulihaukka		1	Käenpiika	1	Luhtakerttunen	10	5	Pähkinähakki		255	
Teeri		1	Palokärki	5	Rytikerttunen	4	4	Varis		1	
Meriharakka		2	Pikkutikka	11	Kultarinta	7	36	Kottarainen		1	
Pikkutylli		1	Törmäpääsky	1	Hernekerttu	52	129	Peippo	25	169	
Tylli		6	Haarapääsky	8	Pensaskerttu	39	65	Järripeippo		19	
Isosirri		1	Räystäspääsky	1	Lehtokerttu	25	179	Viherpeippo	40	81	
Kuovisirri		1	Metsäkirvinen	35	Mustapääkerttu	8	41	Tikli		3	
Suosirri		58	Niittykirvinen	2	Idänuunilintu	3		Vihervarpunen	3	292	
Suokukko		9	Keltavästäräkki	7	Sirittäjä	1	41	Hemppe	1	15	
Taivaanvuohi		4	Västäräkki	2	32	Tiltalti	6	26	Urpainen		488
Lehtokurppa		5	Peukalainen		109	Pajulintu	136	886	Tundraurpiainen		2
Punakuiri		1	Rautiainen	1	43	Hippiäinen		1639	Punavarpunen	15	16
Punajalkaviklo		3	Punarinta	42	397	Harmaasieppo	14	51	Punatulku		74
Valkoviklo		5	Satakieli	5	13	Pikkusieppo		1	Nokkavarpunen	1	
Metsäviklo		3	Sinirinta	2	1	Sepelsieppo	1		Keltasirkku		1
Liro		58	Leppälintu	14	54	Kirjosieppo	6	71	Pajusirkku	2	1
Rantasipi		13	Pensastasku		8	Pyrstötiainen		14			
Naurulokki		1	Kivitasku		8	Hömötiainen		497	Yht:		515 15152
Sepelkyyhky		1	Mustarastas	9	31	Töyhtötiainen		7	lajeja		41 95
Käki		11	Räkättirastas	13	64	Kuusitiainen		3563			

Rengastukset Haliaksella vuonna 1995